

Innehåll

Om strategirapporten – syfte och upplägg	2
1 Slutsatser och bedömningar från genomförandet av föregående strategi	4
2 Översikt av strategisammanhanget	6
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	6
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	7
2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer	8
3 Slutsatser från operationalisering	9
3.1 Förändringsteori	9
3.2 Genomförande	11
3.3 Uppföljning	12
4 Resultatredovisning och implikationer	13
4.1 Resultatredovisning för den nya strategin	19
4.2 Implikationer	19
Bilaga 1 P6 Finansiell översikt	20

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Syftet med strategirapporten är rapportera Sidas strategigenomförande till UD. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Denna inkluderar redovisning från strategigenomförandet på en övergripande nivå per strategi. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, årlig strategirapport och fördjupad strategirapport.

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter genomförd operationalisering. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de år då varken en fördjupad översyn eller operationalisering genomförts.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn genomförts. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. samarbetspartners rapporter, reserapporter, utvärderingar, analyser och mötesanteckningar).

Kapitel 1 sammanfattar slutsatser från genomförandet av föregående strategi. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** beskriver slutsatser från operationaliseringen av den nya strategin. **Kapitel 4** redogör för hittills uppkomna resultat för den nya strategin samt implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som behöver lyftas med UD.

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna mall använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Mallen använder dock genomgående begreppet *stödområde*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/3.

”**Trafikljusen**” är Sidas viktigaste signalsystem för att följa hur det går i strategigenomförandet. En bedömning görs för varje strategimål och ger en snabb överblick av nuläget. Bedömningen och motiveringen till denna utgör narrativet i resultatredovisningen (kapitel 4) i strategirapporten för år 1. I strategirapporten bedöms två aspekter:

1. **Utveckling mot strategimålet:** Strategimålen anger vad Sidas arbete ska bidra till under en angiven strategiperiod och utgör den huvudsakliga styrningen i strategigenomförandet. Trafikljusbedömning för *utveckling mot strategimålet* används för att få en snabb uppfattning om utvecklingstrender inom de målområden i kontexter där Sida är aktiv. Sidas insatser kan vara med och påverka utvecklingstrender inom de områden där vi är aktiva, men det handlar ofta om större komplexa och långsiktiga förändringar på nationell, regional och/eller global nivå, där ett stort antal faktorer utanför Sidas kontroll inverkar på utvecklingen i kontexten. Trafikljusbedömningen och färgsättningen motiveras och beläggs utifrån tillgänglig statistik, källor eller rapporter.

Bedömning av utvecklingstrender i kontexten i förhållande till **strategimålen**:

- Grön:** Utvecklingen går framåt
- Gul:** Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt
- Röd:** Utvecklingen går bakåt

2. **Portföljens relevans:** Sidas strävan är att sätta samman och upprätthålla en relevant och väl avvägd portfölj i förhållande till utvecklingsutmaningar i respektive strategikontext, strategins mål och Sidas ambitioner avseende förväntade förändringar och resultat. *Portföljens relevans*, dvs. om Sida har satt samman en väl avvägd portfölj av insatser och aktiviteter som bedöms bidra till förändring i linje med strategimålet.

Sida måste löpande justera sin förändringsteori och portfölj utifrån olika aspekter:

- (i) föränderlig kontext och sammanhang, (ii) efter den styrning som myndigheten får och (iii) beroende på om aktiviteter inte gett eller förväntas ge resultat. Trafikljusbedömningen och färgsättningen av detta trafikljus beaktar och utgår från dessa aspekter.

Bedömning av **portföljens relevans**:

- Grön:** Portföljen är relevant
- Gul:** Portföljen är delvis relevant
- Röd:** Portföljen är inte relevant

1 Slutsatser och bedömningar från genomförandet av föregående strategi

Inriktningen på Sveriges föregående strategi för utvecklingssamarbete med Rwanda, 2015-2019, bedömdes relevanta under hela strategiperioden, både i relation till svenskt mervärde och svenska prioriteringar, samt till Rwandas egen utvecklingsagenda. Resursfördelningen mellan de tre stödområdena var relativt konstant, med tyngdpunkt på stödområde 2 (*demokrati och mänskliga rättigheter*), ca 50 procent av insatsportföljen.³ Ambitionen att öka delen för stödområde 1 (*miljö och klimat*), knappt 10 procent strategins sista år, skedde ej såsom planerats.⁴ Stödområde 3 (*Produktiv sysselsättning och marknadsutveckling*) utgjorde ca 40 procent av portföljen. Sidas bedömning är att måluppfyllelsen i huvudsak varit god, dock med undantag för miljö- och klimatportföljen. Portföljen bedöms ha varit relevant och insatsresultat goda.

Sidas bedömning är att de fattigaste och mest utsatta människorna har varit i fokus för strategigenomförandet. Den multidimensionella fattigdomsanalysen (MDPA) från 2018 visade att begränsad tillgång till makt och röst hos marginaliserade grupper samt utbredd resursfattigdom utgör nyckelutmaningar i strategigenomförandet. Erfarenheterna av att tillämpa perspektiven har varit blandade. Rättighets- och jämställdhetsperspektiven, liksom konfliktperspektivet och fattiga människors perspektiv, har i stor utsträckning genomsyrat stödområdena. Däremot har integreringen av miljö- och klimatperspektivet varit svagare. Bredare relationer har främst byggts upp genom myndighetssamarbete, tex med Lantmäteriet samt i forskningsstödet. Erfarenheterna har varit positiva, och synergier med *Strategin för forskningssamarbete* har varit tydliga. Samarbete med staten, en nyckelaktör i det rwandiska samhället, har i det rådande politiska klimatet varit en delvis svår balansakt. Statens starka roll bedöms på olika sätt ha påverkat flertalet av de aktörer som Sida har samarbetat med, såväl inom civilsamhället som inom den privata sektorn.

Inom **miljö- och klimatområdet** har Sverige, trots sin komparativa fördel, varit en relativt liten aktör. Genomförandet och förväntade resultat har präglats av förseningar och andra komplikationer. Orsakerna kan delvis hänföras till kapaciteten hos samarbetspartners, förändringar i nationell policy samt lång tid att etablera och få Rwandas gröna fond (FONERWA) operativ. Också intern resurs- och kapacitetsbrist har spelat in. Inom **demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet** har Sida varit en tongivande och respekterad samarbetspartner, och en av få partners i Rwanda som brett gett stöd till att stärka kapaciteten av det lokala civilsamhället liksom en ansats till sektorstöd till media. Sida har under strategiperioden positionerat sig väl inom områden som kan bedömas som känsliga genom att stödja insatser till civilsamhälle, påverkansarbete samt fri och oberoende media. Sidas bedöms också ha haft en särställning inom jämställdhetsarbetet. Portföljen inom **produktiv sysselsättning och marknadsutveckling** har justerats särskilt vad gäller strävan att nå de mest sårbara grupperna, ökat fokus på utsatta regioner samt kvinnors och unga människors tillgång till sysselsättning. Insatser med ett geografiskt fokus på Rwandas fattigaste distrikt har visat sig effektiva för att öka inkomstmöjligheter utanför jordbruket för de allra fattigaste och mest utsatta. Som en av få givare i dessa distrikt har Sida haft ett tydligt mervärde. Arbetet med att förbättra tillgången till finansiella tjänster, sparande och försäkringar har visat kunna bidra till ökad ekonomisk motståndskraft och inkludering av kvinnor i den privata sektorn.

I den nya strategin för utvecklingssamarbetet med Rwanda, 2020–2024, är stödområdena i stort desamma som i den föregående strategin, om än med något utökat innehåll för SRHR, biologisk mångfald samt förnybar energi/energieffektivisering där nya insatser håller på att identifieras. Antal strategimål har minskat från tidigare nio till nuvarande sex. Bedömningen är att samtliga pågående insatser är fortsatt relevanta.

³ BISI-rapport P6, tabell I3.

⁴ Ibid

Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning av den nya strategin

Detta är en sammanfattning av resultatredovisningen som görs i kapitel 4 av den nya strategin

Stödområde 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

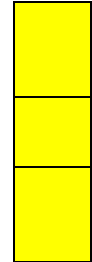
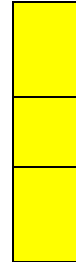
Mål⁵

Portfölj⁶

Strategimål 1.1: *Demokrati och mänskliga rättigheter, inkl. konfliktförebyggande*

Strategimål 1.2: *Jämställdhet inkl. SRHR*

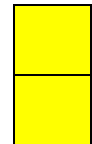
Strategimål 1.3: *Ökat demokratiskt ansvarstagande, rättsstatens principer samt oberoende granskande aktörer*

Stödområde 2: Miljömässigt hållbar utveckling

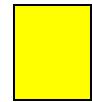
Strategimål 2.1: *Hållbarhet, klimatanpassning och biologisk mångfald*

Strategimål 2.2: *Förnybar energi och energieffektivitet*

Stödområde 3: Ekonomisk utveckling

Strategimål 3.1: *Ekonomiskt inkluderande utveckling, produktiv sysselsättning samt hållbart företagande*

⁵ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

⁶ Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

2 Översikt av strategisammanhanget

**Totalt strategi-
belopp: 1 250 MSEK**

**Utbetalat belopp hittills:
150 MSEK**

**Antal insatser 2020:
31 (varav 1 garanti)**

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Strategirapporten är den första för strategiperioden 2020-2024. Sedan den fördjupade översynen 2017, är Rwanda ett av de länderna i Afrika med högsta tillväxttakt, hela 9,4 procent år 2019.⁷ Tillgången till sociala tjänster såsom utbildning, sjukvård och sociala skyddsnät har fortsatt öka under perioden och 2019 ligger Rwanda relativt högt jämfört med länder på samma inkomstnivå.⁸ Under de senaste åren har tillväxtens fattigdomsminskande effekt dock klingat av och ekonomin skapar inte tillräckligt med inkomst- och sysselsättningsmöjligheter för Rwandas unga befolkning. Den senaste nationella mätningen, som avser 2017, visade att drygt 38 procent av Rwandas hushåll lever i fattigdom enligt den nationella fattigdomslinjen och ca 16 procent i extrem fattigdom.⁹ Enligt den internationella fattigdomslinjen på 1,90 USD/person och dag, uppskattas år 2019 att ca. 55 procent av befolkningen leva i fattigdom.¹⁰

Sida konstaterar 2017 att utvecklingen går *bakåt* vad gäller *folkligt deltagande och ansvarsutkrävande*,¹¹ medan bedömningen 2019 är att ett visst, långsamt växande utrymme för debatt och kritik i media mot framförallt bristfällig genomförande av statliga beslut finns, främst på lokal nivå och genom debattprogram i radio och i växande grad i sociala medier. Klimatförändringarna har varit tydliga de senaste åren med ökat extremväder i form av skyfall med översvämningar och jordskred som följd.

Förändringar i strategisammanhanget sedan föregående rapport präglas framförallt av corona-pandemin och dess konsekvenser för Rwandas befolkning och ekonomi. Rwanda var ett av de första länder i Afrika som införde kraftfulla åtgärder för att minska smittspridning.¹² Sedan Rwandas första fall av covid-19 registrerades den 14 mars, har landet reagerat snabbt med tillfälliga nedstängningar av samhället, hårda restriktioner för människors rörelsefrihet samt stängda gränser. Efter att antalet fall fortsatte att vara relativt lågt under större delen av 2020, ökade dessa betydligt i slutet av året och har så fortsatt att göra. Per den 28 februari 2021 uppgick totala antalet bekräftade fall till 18 850, och antalet som dött i sviterna av covid-19 uppgick till 261.¹³

Smittskyddsåtgärder i form av inskränkt rörelsefrihet, utgångsförbud och nedstängning av icke-nödvändig verksamhet har omöjliggjort för många av de som lever ur hand i mun att få in pengar. Rörelsestriktioner inom och mellan provinserna slår hårdast mot fattiga hushåll, som i högre grad sysselsätter sig inom den informella sektorn. Likaså förväntas restriktionerna och den minskande efterfrågan slå hårt mot små- och medelstora företag som utgör majoriteten av Rwandas privatsektor. I kölvattnet av covid-19 har korruptionen ökat, vilket var väntat och bekräftades i Transparency International Rwandas senaste rapport.¹⁴ Det finns data som indikerar att könsbaserat våld och tonårsgraviditeter ökat markant.¹⁵

⁷ Budget Framework Paper 2020/2021-2022/2023, p.6

⁸ World Bank Group, Systematic Country Diagnostic 2019

⁹ Government of Rwanda & National Institute of Statistics Rwanda, EICV 5, The Fifth Integrated Household Living Conditions Survey, December 2018.

¹⁰ World Bank Group, Systematic Country Diagnostic 2019

¹¹ Fördjupad strategirapport 2017 för Strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med Rwanda 2015-2019, Ärendenummer: 17/000098, s. 10

¹² *The Socio-Economic Impact of Covid-19 in Rwanda*, 2020, p. 3

¹³ *Update on Covid*, rbc.gov.rw

¹⁴ Transparency International Rwanda, *Rwanda Bribery Index 2020*, 2021, p 13-14

¹⁵ Technical Working Group Joint Statement, Gender Impact of Covid-19, 2020, p. 4

En redan stark statlig kontroll har med covid-19-restriktionerna förstärkts med begränsade medborgerliga fri- och rättigheter, vilket i samband med den ekonomiska nedgången lett till att den redan höga ojämlikheten i samhället ökar och riskerar att fortsatt skapa spänningar.

Rwandas ekonomi har drabbats hårt av covid-19 och för 2020 har IMF skrivit ner tillväxtprognosen från 8 till -0,2 procent.¹⁶ Rwanda befinner sig därmed i den första lågkonjunkturen på två decennier.¹⁷ Det är den fattigaste delen av befolkningen, vilka har sysselsättning utanför jordbruket, som har drabbats hårdast. Covid-19 har därmed kraftigt ökat andelen av rwandier som lever i fattigdom, och som riskerar att åter falla ner i fattigdom, vilket visar på samhällets höga sårbarhet. Om inte åtgärder vidtas för att minska effekterna av pandemin så förutses antalet personer under fattigdomsgränsen år 2021 ha ökat med minst 550 000 personer jämfört med före pandemin.¹⁸

Rwanda är ett av få länder i Afrika som i ett tidigt skede tog fram en systematisk och omfattande återhämtningsplan, *economic recovery plan*, för att mildra effekterna av covid-19. IMF bedömer att Rwandas tidiga agerande hjälpte till att begränsa smittspridningen och vidtagna åtgärder, vilka givarna bidragit till finansiellt, har dämpat de ekonomiska konsekvenserna av pandemin.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör 13,4 %	Strategins andel av det totala biståndet utgör 7 %.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: Världsbanken, USA, Afrikanska Utvecklingsbanken, EU och FN.	Sverige är den 14:e största givaren. Av EU:s 5 MS är Sverige den 5:e största givaren.
*Källa: <i>Rwandan Ministry of Finance and Economic Planning, fiscal year 2019/2020</i>	

Det internationella samfundet i Rwanda är jämförelsevis litet. Den totala gåvofinansieringen minskade kraftigt under föregående strategiperiod¹⁹ och förväntas minska än mer.²⁰ I ekonomiska termer är Sverige en liten biståndsaktör i landet. Av det totala beloppet för utvecklingssamarbete under 2020 låg Sveriges andel på cirka 7 procent²¹. Då Sidas stöd kanaliseras främst via andra aktörer än staten, kan ovanstående siffror dock vara missvisande, eftersom det saknas data avseende gåvofinansiering till civila samhället och andra aktörer.

Under 2020 förändrades strukturen för dialog och samordning mellan regeringen och givare (i Rwanda *development partners*) inledningsvis till det bättre, främst med anledning av covid-19 pandemin. Den nationellt ledda sektorssamordningen är ett viktigt forum för dialog, men generellt kan dock konstaterats att sektorgrupperna fört en tynande tillvaro under 2020, då fokus har legat på covid-19-hanteringen.

I de sektorer som Sverige har tilldelats (högre utbildning, miljö samt privatsektorutveckling och sysselsättning) har Sverige åtagit sig att leda en teknisk undergrupp kring lokal förvaltning, *Accountability and Voice*, tillsammans med Ombudsmannen. Sveriges särställning inom jämställdhet ligger väl i linje med Rwandas egna prioriteringar. Det finns en efterfrågan från regeringen på Sveriges

¹⁶ IMF Country Report No. 21/1 Januari 2021 s. 16

¹⁷ Rwanda Economic Update. Protect and Promote Human Capital in a Post-COVID-19 World. 2021. S 4.

¹⁸ Rwanda Economic Update. Protect and Promote Human Capital in a Post-COVID-19 World. S 18-20.

¹⁹ MINECOFIN Citizen's Guide 2014-2015 Budget;

http://www.minecofin.gov.rw/fileadmin/templates/documents/Fiscal_Decentralisation_Unit/Budget_Citizen_Guide/2014-2015/english_Version.pdf

²⁰ Dynamic Analysis Ltd, Analytical Study and Portfolio Mapping for Swedish Embassy's Development Cooperation in Rwanda Within Inclusive Economic Growth, Private Sector Development and Employment, 2019, s 32

²¹ Baserat på årligt strategibelopp.

finansieringslösningar och kompetens inom miljö, klimat och energi. Få svenska företag finns etablerade i Rwanda och närvaron av svenska aktörer i stort är begränsad.

FN har av delvis historiska skäl en förhållandevis svag röst i Rwanda men har stärkt sitt aktörskap i och med dess roll i pandemihanteringen. Inom ramen för Sidas finansiering av UN Development Assistance Plan 2018-2023 (UNDAP II) är Sverige i en nyckelposition gentemot FN-systemet även om det fortsatt har varit svårt att få till strategiska dialoger om prioriteringar.

Sida har en öppen och regelbunden dialog med såväl EU som flera medlemsstater. EU-gemensamprogrammering saknas, dock pågår ett samarbete i framtagandet och prioriteringar av EU:s nya strategi. Processen och prioriteringarna kring de s.k. Team Europé Initiativen (TEI) har dock gått förhållandevis trögt vilket gör att ägandeskapet för medlemsstaterna riskerar att halta.

2.3 Synergier med andra svenska strategier och aktörer

Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

	Anslagspost	Utfall 2020 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
ID03 Partner country ENG	Appropriation	Outcome 2020 (KSEK)	Agreed frame of Outstanding commitments (KSEK)
Rwanda	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	7 325	0
	106 Afrika (7 1:1.9)	149 944	259 157
	113 Kapacitetsutveckling och Agenda 2030 (7 1:1.28)	1 431	0
	114 Forskningssamarbete (7 1:1.32)	30 475	240 053
	Total	189 175	499 210

Sverige är den största givaren inom forskning och högre utbildning, och synergier finns framförallt med **Strategin för forskningssamarbetet**. Forskning är grundläggande för att nå samtliga mål inom Agenda 2030. Med Sidas forskningssamarbete tillkommer även en ökad kapacitet genom samarbetet med 14 svenska universitet och högskolor.

Den **regionala SRHR-strategin** finansierar ett antal program med verksamhet i Rwanda och synergier och komplementaritet med dessa kommer prioriteras i operationaliseringen av strategin inom SRHR.

Inom miljö och klimat stöds ett antal initiativ från den **regionala Afrika-strategin** av relevans för den bilaterala strategin till exempel genom att via Afrikanska utvecklingsbanken (Sustainable Energy Fund for Africa) ge lån med låg eller ingen ränta till energiföretag för att möjliggöra verksamhet under covid-pandemin, och ett projekt för återställande av förstörd skog och mark för ökad biologisk mångfald, klimatanpassning och resiliens i ett 30-tal länder i Afrika inkl. Rwanda (African Forest Landscapes Restoration Initiative, AU-NEPAD).

Synergier med den **globala strategin för civilsamhället** skapas framför allt genom ett ökat genomslag för Sidas vägledande principer för samarbete med det civila samhället i operationaliseringen av strategin. CIVSAM-finansierade organisationer i Rwanda inkluderar bland annat Vi Skogen och Kvinna till Kvinns landkontor, vars bilaterala stöd kompletteras av CIVSAMs regionala program.

I syfte att mobilisera resurser och öka finansiering till förnybar energi i Rwanda används **garantiinstrumentet** genom två garantier till Rwandas nationella utvecklingsbank (RDB). Kopplat till

området förnybar energi pågår även ett nära samarbete med **Power Africa** för ett stöd inom området som kommer att finansieras inom ramen för den bilaterala strategin.

Insatser som genomförs i regionen genom den **globala ekonomiska strategin** har beröringspunkter med Rwanda-strategin och nuvarande portfölj. Exempel är Sida-finansierade investeringar för att underlätta för den småskaliga gränsöverskridande handeln vid gränskorsningen till DRC, i dessa distrikt där Sida stödjer bilaterala insatser för ökad regional handel, också genom ett gemensamt stöd under **strategin för DR Kongo**. Inom ramen för den globala strategin pågår ett samarbete med **SidaLab** för att utröna om det finns beröringspunkter för ett närmare samarbete med Norrskan som nyligen etablerat sig i Rwanda.

Via **Globala strategin för kapacitetsutveckling** ges stöd till svenska Naturvårdsverket för samarbete med motsvarigheten i Rwanda samt landets universitet. Syftet är att öka kompetensen relaterat till utsläppsminskningar inom ramen för FN:s klimatavtal, till exempel utveckling av data och rapportering för inventering av utsläpp. Ett antal svenska myndigheter deltar; Energimyndigheten, Sveriges lantbruksuniversitet, Statistiska Centralbyrån, med flera. Via **Globala strategin för miljömässigt hållbar utveckling** ges stöd till ett flertal aktörer verksamma i Rwanda. Inom civila samhället finns Huairou Commission, som är en global NGO som samarbetar med kvinnoorganisationen Rwanda Women's Network för att stärka kvinnors resiliens och markrättigheter. Även Centre for Science and Environment (CSE) som är en Indien-baserad NGO samarbetar med Rwanda Water Authority för att stärka metoder att tillvarata regnvatten. Flera FN-organ i Rwanda (UN Habitat, UN Environment) och organisationer såsom IUCN erhåller globalt stöd.

Synergier med **Strategin för humanitärt bistånd** skapas genom insatser som bidrar till resiliens, såsom konfliktförebyggande stöd till försörjningsmöjligheter och klimatanpassning. Genom Access to Finance Rwanda (AFR) stödjer Sida arbetet för att öka tillgången till finansiella tjänster och försörjningsmöjligheter i Rwandas flyktingläger.

3 Slutsatser från operationalisering

3.1 Förändringsteori

Den nya strategin för utvecklingssamarbetet med Rwanda (2020–2024) bygger vidare på viktiga resultat och lärdomar från tidigare strategiperiod samtidigt som den innehåller nya områden. Målområdena i strategin är fortsatt relevanta och i linje med Rwandas egen utvecklingsagenda. Som en del i operationaliseringsarbetet har studier för att analysera relevans och utveckling framåt genomförts inom respektive stödområde.

Samtliga tre stödområden i den bilaterala strategin samt forskningssamarbetet med Rwanda är komplementära och Sida fortsätter att arbeta integrerat i beredning och uppföljning av insatser samt i politisk- och strategisk dialog. Strategisk kommunikation kommer vidare integreras i genomförandet av strategin. Målet är även att bygga bredare relationer med utgångspunkt i utvecklingssamarbetet för att kunna mobilisera nya medel och aktörer för att stärka måluppfyllelse.

Med den globala covid-19-pandemin, och hemförlovning av majoriteten av Sida-medarbetare, under våren 2020 har arbetet med att operationalisera strategin påverkats avsevärt, och fortsatt operationalisering och uppbyggnad av insatsportföljen kommer att vara centralt under 2021. Arbetet kommer präglas av en covid-19-lins, dels utifrån dess konsekvenser i Rwanda dels hur det påverkar arbetsmetoder, både för Sida och samarbetspartners. Det kommer att vara viktigt att genom lärande bygga kompetens i arbetsgruppen för att uppnå målen. Operationaliseringen kommer också att innebära att föra en extern dialog för att driva för Sverige prioriterade frågor, inklusive i partnerskap med multilaterala systemet, samt att hitta ingångar där Sida har ett särskilt mervärde.

Den pågående operationaliseringen bygger på den MDPA som uppdaterades under våren 2020. Sida kommer återbesöka analysen med beaktande av implikationer av covid-19 och det fortsatta operationaliseringsarbetet.

Stödområde 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

- Strategimål 1.1: *Ökade möjligheter för fattiga och marginaliserade grupper, samt för demokratins försvarare och röstbärare, att delta i och påverka processer som främjar demokrati och mänskliga rättigheter, inklusive konfliktförebyggande*
- Strategimål 1.2: *Ökad jämställdhet, inklusive ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter*
- Strategimål 1.3: *Ökat demokratiskt ansvarstagande hos offentliga institutioner och myndigheter gentemot rättighetsbärare, stärkt genomslag för rättsstatens principer, samt meroberoende och effektiva granskande aktörer*

Prioriterat för 2021 är att fortsätta utveckla en insatsportfölj som stödjer en långsiktig demokratisk utveckling utifrån resultat och lärdomar från tidigare verksamhet och som bidrar till långsiktiga och hållbara resultat. Demokratibiståndet breddas medan antalet insatser begränsas och möjligheter för innovation utforskas genom synergier med andra stödområden. En normativ dialog med olika partners samt strategisk kommunikation är en viktig del av genomförandet.

Förändringsteorin är att genom ökad kapacitet hos förändringsaktörer, kunskap om mänskliga rättigheter och genom icke-diskriminerande sociala normer ge större möjlighet att driva på för att skyldighetsbärare i ökad grad ska respektera och tillgodose mänskliga rättigheter. Huvudsakliga **förändringsaktörer** är demokratins röstbärare inom civilsamhället och media. Normativ förändring kan potentiellt nå exempelvis genom religiösa aktörer. FN-systemet med sitt globala normbärande mandat och sina ingångar hos myndigheterna kan ha en roll framförallt som en partner för normativ dialog med till exempel rwandiska regeringsföreträdare.

Stödområde 2: Miljömässigt hållbar utveckling

- Mål 2.1: *Förbättrade förutsättningar för en effektiv och hållbar naturresursanvändning, ökad klimatanpassning, samt för att bevara och rehabilitera ekosystem och biologisk mångfald.*
- Mål 2.2: *Ökad tillgång till förnybar energi och en högre energieffektivitet.*

Prioriterat för 2021 är att fortsätta arbetet med att identifiera, konkretisera och mobilisera nya områden och aktörer inom i första hand biologisk mångfald och förnybar energi/energieffektivitet, och i andra hand grön ekonomi. Målet är även att öka integrering av miljö/klimat inom de andra stödområdena i strategin samt i forskningssamarbetet.

Förändringsteorin består i att en hållbar förvaltning och nyttjande av naturresurser, biologisk mångfald, samt ökad tillgång till förnybar energi är faktorer som lägger grunden för en ekonomisk utveckling som är miljömässigt hållbar, samtidigt som den bidrar till klimatanpassning och stärker motståndskraften i det rwandiska samhället. **Förändringsaktörer** inkluderar såväl offentliga institutioner som kan säkerställa integrering av miljö och klimat i samhället som ett starkt civilsamhälle som kan hålla regering ansvarig för att klimat- och miljöinvesteringar får förväntade effekter. Avgörande är att biståndet agerar katalytiskt för att mobilisera kapital från privata aktörer för att åstadkomma förändring med begränsade svenska medel. Det är också viktigt med ett effektivt samarbete mellan stora aktörer inom sektorn såsom Världsbanken, EU och FN.

Stödområde 3: Inkluderande ekonomisk utveckling

Strategimål 3.1: *En ekonomiskt inkluderande utveckling, stärkta förutsättningar för och ökad tillgång till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, hållbart företagande och fri och rättvis handel, inklusive på landsbygden.*

Sida kommer att sträva efter att strategigenomförandet ska ha en tydligare systemansats för att facilitera samarbeten med flertal aktörer och att insatser i högre grad har en katalytisk effekt genom ökad resursmobilisering. Vidare, att gradvis skifta portföljens fokus från sysselsättning till privatsektor- och marknadsutveckling i syfte att bemöta underliggande hinder för företagens tillväxt och konkurrenskraft för att främja jobbskapande inom den privata sektorn. Att identifiera strategiska aktörer samt även utforska möjligheter för ökad samfinansiering är likaså något som kommer att eftersträvas.

Förändringsteorin är att genom riktade insatser för en ökad anställningsbarhet, samt ökad konkurrenskraft, tillgång till marknader och kapital, icke-diskriminering och diversifiering inom den privata sektorn skapas bättre förutsättningar för kvinnor och män som idag lever i fattigdom att bidra till, och dra nytta av, den ekonomiska utvecklingen. **Förändringsaktörer** bedöms finnas inom ett brett spann av aktörer inom stödområdet, inklusive inom den privata sektorn som förväntas spela en alltmer avgörande roll i Rwandas utveckling.

3.2 Genomförande

I dagsläget har Sida totalt 31 öppna insatser inom de tre stödområdena samt forskningssamarbetet, varav 13 håller på att stängas. För närvarande ligger 8 insatser i beredningsplanen för 2021 utöver ett antal utvärderingar och andra granskningar. Tid behöver avsättas för uppbyggnaden av portföljen, framförallt inom de nya målen inom stödområdena, och utrymme för kompetensutveckling finnas. Samtidigt befinner sig ett flertal nya insatser i en uppstartsfas och tid behöver avsättas för att analysera och dra slutsatser i avslutning av insatser.

Stödområde 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

Stödområdet utgjorde ca 42 procent av det totala anslaget år 2020. Under 2021 fortsätter operationaliseringen enligt nedan. Genomförandet kommer ske genom (1) riktade insatser inom stödområdet, (2) att bredda arbetet med mänskliga rättigheter, jämställdhet och konfliktförebyggande genom synergier med andra stödområden samt (3) satsningar på normativ dialog och strategisk kommunikation, inklusive inom ramen för regeringens demokratisatsning och den feministiska utrikespolitiken.

Under 2021 planeras för att slutföra tre beredningar inom stödområdet. Målsättningen är att minska antalet insatser inom stödområdet från ca 10 insatser (2019) till 6–7 insatser för att säkra kvalitet och frigöra resurser till arbete med synergier och dialog. Sex insatser avslutas under året.²² Stöd till beredningar inom andra stödområden kommer ges för att säkra en god integrering av rättighets-, konflikt- och jämställdhetsperspektiven.

Stödområde 2: Miljömässigt hållbar utveckling

Miljöportföljen utgjorde ca 11 procent av det totala anslaget år 2020. Det finns fyra pågående insatser: FONERWA (Rwandas gröna fond), Lantmäteriet/Rwanda Land Management and Use Authority (RLMUA), UNDAF II samt garantier till Rwanda Development Bank inom förnybar energi. Målsättningen är att under strategiperioden öka antalet insatser till ca 6-7 insatser totalt. Biologisk mångfald samt förnybar energi/energieffektivisering utgör nya område i strategin. Nuvarande portfölj bedöms vara fortsatt relevant men behöver utökas. Det pågår en process att identifiera och bereda nya stöd inom nämnda områden.

²² Interpeace: SHPG och Crossborder, Aegis, Fojo, Kvinna till Kvinna, PPIMA III.

Två insatser håller på att stängas²³, två till tre beredningar planeras, samt två avtalsförlängningar kommer att göras under 2021. Till detta kommer deltagande i beredningar och uppföljning gällande miljöintegrering inom andra stödområden. Sida kommer även fortsatt ha en aktiv roll i givar- och sektorssamordningen inom miljö/klimat samt energi, vilket innebär att regelbundet delta i sektorgruppsmöten. Beroende på den slutliga inriktningen på Team Europe Initiativen kommer även möjlighet att arbeta nära EUDEL och MS i dess genomförande.

Även om grön ekonomi inte utgör ett uttalat mål i strategin så identifierades det i operationaliseringsprocessen ett gap i givarfinansieringen och behov av stöd, därav förslaget att Sida ger stöd till området. Sida kommer att fortsätta dialogen kring utvecklingen av gröna finansieringsmöjligheter för den privata sektorn tillsammans med Lån och garantier, Nordic Development Fund samt inom ramen för Team Sweden samarbete och bredare relationer.

Under året kommer Sida även att följa upp resultaten inom UNDAF II och föra en strategisk dialog med fokus på stödet till regeringens genomförande av Rwandas klimatplan (NDC), samt program inom biologisk mångfald, klimat och resiliens

Stödområde 3: Inkluderande ekonomisk utveckling

Portföljen utgjorde ca 33 procent av det totala anslaget år 2020. Fem insatser är pågående: AFR, National Employment Programme (NEP), Creating Off-Farm Rural Enterprises (CORE), UNDAF II och International Alert: Cross border trade in Rwanda. Två insatser ska avslutas under året, och två till tre nya insatser beredas.

Möjligheten att koppla ihop sysselsättning/marknadsutveckling, med det nya stödet inom biologisk mångfald ska ses över, och beredning av en ny insats med fokus på kompetensutveckling för att förbättra förutsättningarna för produktiv sysselsättning påbörjas. Kapacitetsutveckling förväntas bli en prioriterad fråga inom EU:s nya strategi för utvecklingssamarbete med Rwanda och flera andra givare agerar inom området, och samordning kommer att vara av yttersta vikt framöver.

Under strategiperioden ska potentiella aktörer för att nå strategimål inom modernisering, ökade möjligheter till entreprenörskap och innovation, förädling och digitalisering undersökas; Norrskens mål om att stötta entreprenörsutvecklingen i Östafrika sammanfaller väl med Sidas arbete med bredare relationer och möjligheter till ett samarbete håller på att utforskas, med facilitering av Sida Lab.

3.3 Uppföljning

Uppföljningsarbetet under 2021 behöver präglas av och prioriteras utifrån covid-19-pandemin, dels i relation till kontextuella behov, dels i relation till vad som är möjligt givet både restriktioner och arbetsbelastning. Sida ska fortsätta i sin strävan att skifta fokus från beredningsfas till uppföljning och dialog, vilket bland annat innebär att fortsätta sträva efter kortare och mer koncentrerade beredningsprocesser (s.k. sprintar), anpassa processen efter risknivå samt anpassa hur de regelbundna uppföljningsmekanismerna formuleras och genomförs inom varje insats. Avsikten är att detta ska öka lärandet både internt och för partnerorganisationer, utveckla och ge tid för uppföljningsarbete, djupare dialog samt tätare uppföljning av insatser som bedöms innebära högre risk.

Kvalitetssäkringsarbetet ska tas vidare med fokus på organisatoriskt lärande i insatshanteringsprocessen, bland annat genom erfarenhetsåterföring från pågående och avslutade insatser. Den årliga sammanfattande resultatuppdateringen (*Conclusion on Performance*) används i detta arbete som ett verktyg för att följa upp resultat och prestationer. När covidrestriktioner lättas och möjlighet ges, behöver fältbesök prioriteras, vilka med fördel kan planeras och/eller genomföras tillsammans med andra givare. Risk- och väsentlighetsanalysen behöver uppdateras framöver. Korruptionen har ökat tydligt under covid-pandemin och Sida behöver se över hur detta ska adresseras. Ett lokalt ramavtal för

²³ Insatser som ska avslutas är: SOGER (energi) samt planeringsstödet till Miljöministeriet

revision är under upphandling och kommer att användas i ambassadens uppföljningsarbete, särskilt med fokus på korruption.

4 Resultatredovisning och implikationer

4.1 Resultatredovisning för den nya strategin

Regeringsbeslut om ny strategi för Rwanda 2020-2024 fattades i januari 2020. Mot slutet av den förra strategiperioden valde Sida att inte påbörja större beredningar för att på så sätt möjliggöra ett omtag av portföljen i syfte att tillmötesgå inriktningen i den kommande strategin. Med anledning av detta, och att ett stort antal insatser under 2020 och 2021 avslutas, pågår ett intensivt arbete med att bygga upp insatsportföljen. I detta ges ett viktigt momentum vad gäller integrering av perspektiven, tydligare knyta MDPA:n till insatsportföljen, förbättra fördelning mellan stödområden samt aktualisera portföljen i relation till förändringar i kontext och Sidas prioriteringar.

Rekommendationer om distansarbete och mötesbegränsningar kvarstår. Möjligheter för Sidas samarbetspartners att genomföra aktiviteter har direkt påverkats, liksom i förlängningen resultatuppfyllelse av den nya strategin. Sida har med anledning av pandemin gjort viktiga justeringar i portföljen för att svara mot de identifierade behoven, men några större omallokeringar inom portföljen har inte föranletts. Covidrespons är en tydlig del i nya insatser som har beslutats.

Stödområde 1: Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

Mål 1.1: Ökade möjligheter för fattiga och marginaliserade grupper, samt för demokratins försvarare och röstbärare, att delta i och påverka processer som främjar demokrati och mänskliga rättigheter, inklusive konfliktförebyggande.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går delvis framåt. Den långsamt positiva utvecklingen vad gäller politiska rättigheter utmanades, som i flera andra länder, av långtgående covid-19-restriktioner. Lokalvalet planerat för februari 2021 blev uppskjutet. Begränsningarna i rörelse- och mötesfriheten försvårade möjligheter att delta i demokratiska processer, särskilt på lokal nivå där digitala möten inte är ett alternativ. Rättighetsbärare har haft få möjligheter att påverka beslutsfattandet kring själva restriktionerna, varken genom media, civilsamhället eller genom parlamentariska förfaranden. Under hösten öppnades det offentliga samtalet när ett antal ledande CSO:er gick ut med ett gemensamt uttalande²⁴ mot restriktioner som inte ansågs legala eller rättvisa. Tidvis fanns även starka reaktioner i sociala medier mot exempelvis polisövervåld i samband med överträdelse av utgångsförbudet, vilket fick till följd att justitieministern tog offentligt avstånd från sådana förseelser²⁵.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är delvis relevant. Vad gäller stödet till demokratins röstbärare har fokus fortsatt varit på stärkandet av civilsamhället genom *Public Policy Information Monitoring and Advocacy Project* (PPIMA). Med stöd från Sida och SDC påbörjade Norwegian People's Aid (NPA) den fjärde fasen av PPIMA med fokus på att utvidga och institutionalisera *Citizen Score Card*-mekanismen. Den har visat sin bärkraft även under covid-19-restriktionerna. Ca 67 000 lokala ledare med hjälp av 2 200

²⁴ Call for Harmonization of additional implementing guidelines to cabinet Decisions in line with COVID-19 prevention and response measures, 4 September 2020

²⁵ <https://twitter.com/BusingyeJohns/status/1302193573354508289>

volontärer runtom landet har arbetat vidare för att mobilisera befolkningen i sina lokalsamhällen och föra vidare gemensamma prioriteringar²⁶. Cirka 99 000 medborgare har nåtts genom radioprogram där medborgare interagerar med sina lokala ledare. Inspel från den lokala nivån har använts för att påverka nationell politik²⁷. Till exempel var flera PPIMA-partners drivande i det ovannämnda uttalandet om regeringens covid-19-restriktioner och en annan koalition publicerade en rapport om Covid-19 och dess effekter på mänskliga rättigheter²⁸. Den typen av offentligt påverkansarbete har sällan en direkt mätbar effekt på den demokratiska kontexten men bedöms vara viktiga bidrag till ett gradvist öppnande av det demokratiska utrymmet.

Stödet till konfliktförebyggande utgjordes av insatser från den tidigare strategiperioden, vars resultat har rapporterats om tidigare. Sidas fleråriga stöd till försoning genom Interpeace har under året lagt grunden för ett nytt program som fått EU-finansiering och som även Sida planerar att bereda stöd till under 2021.

Mål 1.2: Ökad jämställdhet, inklusive ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går delvis framåt. Kvinnor är oproportionerligt drabbade av covid-19-restriktionerna.²⁹ Ekonomisk, social och psykologisk stress orsakad av pandemin i kombination med inskränkningar av rörelsefriheten förstärker existerande mönster av mäns våld mot kvinnor.³⁰ Studier indikerar att våld mot kvinnor och barn i hemmen har ökat³¹. Ökningen av tonårsgraviditeter, inte minst som en effekt av att skolor varit stängda större delen av året, är en komplex utmaning för SRHR. Frågan har fått medial och politisk uppmärksamhet under året vilket bedöms ökar möjligheterna att få till stånd en förbättringar i minderårigas tillgång till preventivmedel. Enligt rapporter har ett antal feministiska aktivister upplevt ett snävare utrymme under det gångna året. En organisation som mottagit svensk finansiering från den regionala SRHR-strategin fick inte sin registrering förnyad hos myndigheterna.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är delvis relevant. Operationaliseringen av SRHR i portföljen fortsätter 2021. Utöver det bedömer Sida att portföljen är fortsatt relevant. Sida har gett flexibla och anpassningsbara stöd till ett brett spektrum av jämställdhetsaktörer, till kvinnorörelsen genom Kvinna till Kvinna och till statliga jämställdhetsorgan genom ett FN-gemensamt program³². Så har Sida även bidragit till att skapa länkar mellan aktörer med en mer traditionell jämställdhetsagenda och den progressiva, feministiska rörelsen, vilket bland annat lett till gemensamt påverkansarbete kring Covid-19-responsen. Under hösten 2020 gick 17 lokala civilsamhällesorganisationer med 18 internationella organisationer ut med ett uttalande³³ om hur man bör beakta kvinnors särskilda utsatthet i regeringens återhämtningsplan.

Kvinna till Kvinnas partnerorganisationer har bland annat utbildat 136 kommun- och distriktsledare i hur covid-19 påverkar könsbaserat våld och SRHR och arbetat med tonårsmödrar för att få dem att återvända till skolan och stött kvinnor som utsatts för sexuellt våld att polisanmäla och driva rättsfallen

²⁶ PPIMA IV, Q3 Dashboard. UM2020/8305.

²⁷ Norwegian People's Aid, e-post 23 September 2020. UM2020/8305

²⁸ Annual Human Rights Report in Rwanda, Rwanda Civil Society Human Rights Alliance, December 2020. UM2020/8305.

²⁹ The Socio-economic impact of Covid in Rwanda, UN Rwanda, June 2020. S XV.

³⁰ Oxfam Assessment, May 2020; assessment on the impact of COVID-19 on GBV amongst SRHR project participants in 6 districts.

³¹ T.ex. Haguruka Legal Aid Provision Database Q1 January to March 2020. UM2016/10300/KIGA

³² *Accelerating progress toward the economic empowerment of rural women in Rwanda (RWEE)* och *Leveraging the Full Potential of Gender Equality and Women's Empowerment to Achieve Rwanda's Transformation*. UM2018/05686

³³ Gender focused impact of covid-19: Civil society findings and recommendations for relief and recovery in Rwanda, August 2020, Réseau des Femmes Oeuvrant pour le Développement Rural et al.

framåt. Genom det FN-gemensamma jämställdhetsprogrammet har FN fortsatt drivit på en jämställdhetsintegrering i det nationella policyarbetet. Sektorsamordningen har stärkts. Lokala myndigheter har blivit bättre på att integrera jämställdhet i planering och budget. En genomlysning av lagar har lett till förbättringar exempelvis gällande änkors rätt att gifta om sig samt fränskilda pappors rätt till vårdnaden av barn.³⁴

Mål 1.3: Ökat demokratiskt ansvarstagande hos offentliga institutioner och myndigheter gentemot rättighetsbärare, stärkt genomslag för rättsstatens principer, samt mer oberoende och effektiva granskande aktörer.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går delvis framåt. Rättssystemet har fungerat förhållandevis väl under pandemin, delvis med hjälp av nya digitala verktyg. Den politiska korruptionen är relativt låg³⁵ men ny data från Rwanda Bribery Index³⁶ pekar på att covid-19 bidragit till åtminstone en tillfällig ökning av korruption. Mekanismer för politiskt ansvarsutkrävande är fortsatt svaga, både vad gäller rättsväsendets och parlamentets roll samt mediernas granskande roll.³⁷ Mediasektorn präglas av en fortsatt restriktiv lagstiftning och en otydlig policymiljö, kapacitetsproblem samt brist på finansiering. Ett antal personer är fortsatt frihetsberövade som en följd av sitt journalistiska arbete och under året värdjades exempelvis CIVICUS³⁸ till den rwandiska staten att släppa dem och att fördöma hot mot journalister. Journalister har även frihetsberövats inom ramen för covid-19 -regelverket men Sida bedömer inte att pandemin i någon större grad utnyttjats för att tysta ner journalister.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är delvis relevant. Operationaliseringen har påbörjats med fokus på mediasektorn. Sida gav stöd till en gemensam övergångsinsats av Medieinstitutet Fojo och Swedish Radio Media Development Office (SR MDO), vilket möjliggjorde förberedelser till ett nytt mediaprogram. Schweiz har anslutit sig till samarbetet. Fojos stöd till journalistlinjen (SJC) på University of Rwanda begränsades på grund av stängningen av universitetet men ett flertal lärare på journalistutbildningen publicerade forskningsartiklar som resultat av insatsen och Fojo kunde bland annat utbilda hundra rwandiska journalister i faktagranskning kopplat till covid-19-pandemin³⁹. SR MDO:s twinning med Rwanda Broadcasting Agency fortsatte online med fokus på nyhetsredaktionerna. En analys av medieinnehåll visar på positiva resultat. Trots att RBA ofta ses i ljuset av sin historia som statlig media, har bolaget presterat bättre än sina konkurrenter vad gäller objektivitet, oberoende och en geografisk bredd i rapporteringen⁴⁰.

Genom PPIMA (se ovan) har Sida finansierat Transparency International Rwanda (TI-Rw) för att främja transparens inom den offentliga förvaltningen, vilket möjliggjorde bland annat den ovannämnda Rwanda Bribery Index som bidrog med viktig data om en ökning av korruption.

Stödområde 2: Miljömässigt hållbar utveckling

³⁴ Utdrag ur kommande UNDAF II -årsrapport, UN RCO, epost 3 februari 2021. UM2018/05686

³⁵ Ibid

³⁶ Presentation av RBI data, delad av NPA per epost, 28 januari 2021. UM2020/8305.

³⁷ V-Practice AB, *Data Portrait of the Republic of Rwanda*, 18 september 2019.

³⁸ Submission to the United Nations Universal Periodic Review, CIVICUS och DefendDefenders, juli 2020.

<https://www.civicus.org/documents/RwandaUPRSubmission.EN.2020.pdf>

³⁹ Fojo [epost], 18 september 2020. UF2014/13549/KIGA

⁴⁰ Fojo, Rwanda Media Programme 2021-2015, Capacity Building and Professionalisation of the Media, Proposal. UM2021/05899/KIGA

Mål 2.1: Förbättrade förutsättningar för en effektiv och hållbar naturresurs-användning, ökad klimatanpassning, samt för att bevara och rehabilitera ekosystem och biologisk mångfald.

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. I maj 2020 lämnade Rwanda in sin uppdaterade klimathandlingsplan (NDC), och blev det första landet inom kategorin minst utvecklade länder, och bland de tio första globalt, som inkom med den överenskomna uppdateringen av klimatplaner. Rwanda har stärkt åtgärder både vad gäller utsläppsminskningar och anpassning, baserat på förbättrad data och analys.⁴¹ Målet är att minska utsläppen med 38% till 2030. Genomförandet beräknas kosta 11 miljarder dollar, varav nästan 7 miljarder behöver finansieras med externa medel, under nästkommande tio år.

Trots Rwandas höga ambitioner bedöms utvecklingen stå stilla eller förvärras med anledning av de stora utmaningar som Rwanda står inför, främst brist på mark, avskogning, jorderosion, förlorad biologisk mångfald, samt utsatthet för klimatiförändringarna och relaterade naturkatastrofer.⁴² Befolkningen förväntas växa från ca 12 till 22 miljoner år 2050 vilket sätter extrem press på och konkurrens om naturresurser, samt genererar föroreningar och avfall. Luftkvaliteten är dåligt orsakad främst av ved- och koleldad matlagning, vilket leder till avskogning och jorderosion. Mer än 75 procent⁴³ är verksamma inom småskaligt jordbruk och beroende av naturlig nederbörd. De senaste åren har sett perioder av torka åtföljas av skyfall, vilket orsakar översvämningar och jordskred som leder till att människor mister livet, kostnad för förstörd infrastruktur, förlorade skördar, matosäkerhet och förlorade inkomster. Under första kvartalet 2020 ledde skyfall till att 53 personer dog och 84 skadades, samt 858 byggnader inkl. skolor och 196 hektar sådd förstördes, och liknande mönster kan skönjas de första månaderna 2021.⁴⁴ Covid-pandemin har inneburit ytterligare extrem press på en redan sårbar befolkning, och regeringens miljö- och klimatarbete har saktats ned pga. pandemin.

Portfölj

Sida bedömer att portföljen är delvis relevant. Den nya strategin breddar uppdraget inom miljö och klimat, främst genom att inkludera förnybar energi/energieffektivisering och biologisk mångfald, och portföljen håller på att utvecklas. Nuvarande stöd bedöms dock fortsatt ligga i linje med nya strategin.

FONERWA, Rwandas nationella gröna fond, finansierar initiativ som syftar till ökad resiliens, klimatanpassning, minskade utsläpp, tillgång till livsmedel och vatten, samt förbättrad hälsa. Projekten är ofta av pilotkaraktär där man vill testa nya innovativa metoder, till exempel klimatsmart produktion av grönsaker eller renare matlagning. Ett nyligen avslutat projekt handlade om att introducera el-driven motorcykeltaxi.⁴⁵ Ett system för laddning av batterier och ett tjugotal e-motorcyklar etablerades. Lärdomar användes för att ge rekommendationer till regeringen för fortsatt utveckling av eldrivna transporter. Projektförslag har även utvecklats för fortsatt finansiering från t ex. NAMA-fonden.⁴⁶ Sidas stöd går även till att stärka FONERWA som institution, inkl. miljö- och jämställdhetsintegrering. Covid-pandemin bidrog till förseningar i genomförandet; även översvämningar förstörde planteringar och byggnader. FONERWA har dock upprättat en plan för att komma ikapp förseningarna vilken är avhängig hur pandemin utvecklar sig.

⁴¹ IISD. <http://sdg.iisd.org/news/ndc-update-rwanda-is-first-ldc-in-2020-andorra-commits-to-carbon-neutrality-by-2050/>. 17 september 2020.

⁴² Sida Helpdesk for Environment and Climate Change. Rwanda Environment and Climate Change Policy Brief – updated 2020-09-09. S 3-7.

⁴³ CIA World Fact book, 2020, Rwanda: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rw.html>

⁴⁴ [Heavy rains: 53 people killed since January | The New Times | Rwanda](#), 5 mars 2020; [Heavy rains kill 25, injure 51 since January | The New Times | Rwanda](#), 12 feb 2021.

⁴⁵ FONERWA Activity Report Jan-June 2020, p. s.8. UM2018/1793

⁴⁶ Finansierar projekt för utsläppsminskning i låginkomstländer, stöds av DE, UK, DK, EU.

Under året avslutades planeringsstödet till miljöministeriet inför ett eventuellt längre institutionsstöd. Projektet bidrog bl.a. till att testa metoder för integrering av miljöindikatorer från Green Growth Climate Resilience Strategy i utvecklingsplaner för sektorer som energi, transport, urbanisering och jordbruk, genom att ha personer på plats för att föra fram dessa frågor.⁴⁷

Samarbetet mellan svenska Lantmäteriet och Rwanda Land Management and Use Authority (RLMUA) har utvecklats väl och med en positiv halvtidsutvärdering. Stödet bidrog till att genomföra den nya nationella kartstrategin, inklusive utbildning i hantering av information och nya tekniska system som syftar till att kunna leverera geografisk spatial information av god kvalitet.⁴⁸ På grund av covid-19 har allt stöd från Lantmäteriet skett på distans sedan i mars, och vissa programaktiviteter har behövt skjutas upp.

Mål 2.2 Ökad tillgång till förnybar energi och en högre energieffektivitet.

Strategimål

Utvecklingen mot strategimålet bedöms gå delvis framåt. Rwanda har mellan 2009 och 2020 ökat andelen av befolkningen som har tillgång till el från 6 till 54 procent, och är ett av de länder i världen som under det senaste decenniet snabbast expanderat tillgången.⁴⁹ Ca 39 procent är anslutna till det nationella elnätet och 15 procent har tillgång till el via individuella solesystem eller fristående elnät, framförallt på landsbygden. Frånvaron av en slutlig nationell elnätsplan samt oklarheter beträffande tekniska kvalitetsstandarder har medfört osäkerheter på marknaden och man har sett en markant minskning i antalet nya off-gridanslutningar. Låg köpkraft och relativt hög kostnad för off-gridalternativ har framkommit som en betydande utmaning. Ett subventionssystem för att stödja de fattigaste hushållen har sätts under 2020. Covid-19-pandemin har slagit hårt mot sektorn under våren och sommaren men en långsam ökning av aktivitetsnivån noterades efter juli 2020.

Portfölj

Förnybar energi och energieffektivitet utgör ett nytt mål under den nya landstrategin. Inom nuvarande portfölj återfinns två garantier med syfte att, i samarbete med Rwandas nationella utvecklingsbank (BRD) och Världsbanken (VB), öka utlåning till förnybar energi och off-gridsektorn. För att öka garantiernas relevans har VB under 2020 gjort omfattande justeringar på sin kreditlinje som garantierna förväntas mobilisera och utnyttjandet förväntas öka när sektorn succesivt återhämtar sig från pandemins effekter. Tre lån med ett samlat värde på 4,5 miljoner dollar har godkänts av BRD⁵⁰ för finansiering under garantiramen.⁵¹ Sent 2020 gjordes den första utlåningen under garantin. Lånet var s.k. direkt utlåning⁵² vilket innebär att låntagaren är ett litet till medelstor företag (SME) verksam inom förnybara energilösningar och som har potential att stimulera tillväxt i Rwanda. En ny beredning har även påbörjats gällande två nationella ”resultatbaserade finansieringsfaciliteter” inom off-grid och ren matlagning, med fokus på att stödja tillgången hos de fattigaste hushållen.

Stödområde 3: Inkluderande ekonomisk utveckling

¹⁹ Ministry of Environment: Final Completion Report for November 2018 to March 2020, March 2020 s. 8-9. UM2016/34143

⁴⁸ Narrative report 2019. Capacity Development in Land Administration 2017-2021. February 2020. s. 12. UM2016/18374/KIGA

⁴⁹ World Bank, Rwanda Energy Access and Quality Improvement Project, Aug. 2020, s. 17-23

⁵⁰ Development Bank of Rwanda

⁵¹ BRD Sida reporting Nov 2020, App. 2 Semi-annual report of qualifying loans under the Sida – BRD guarantee. Insatsnr. 10195. Dox 16/000947

⁵² BRD definierar SME som ett bolag med färre än 100 anställda, årlig omsättning under 60 000 dollar samt att investerat nettokapital understiger 900 000 dollar.

Mål 3.1 *En ekonomiskt inkluderande utveckling, stärkta förutsättningar för och ökad tillgång till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, hållbart företagande och fri och rättvis handel, inklusive på landsbygden.*

Strategimål

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet går bakåt. Rwandas ekonomi har drabbats hårt av covid-19, och pandemins effekter slagit hårdast mot industri- och tjänstesektorn. Jordbrukssektorn, som sysselsätter cirka 70 procent av befolkningen och är den primära inkomstkällan för många fattiga hushåll, har i stor utsträckning varit undantagen från restriktioner i och med nedstängningar och klarat sig relativt bra, trots en minskad efterfrågan, exportstörningar och rörelserestriktioner inom landet som gjort det svårt att nå viktiga marknader.⁵³ Pandemin har avsevärt försvagat handeln, intäkterna från turismen, finansiella överföringar från rwandier som lever utomlands (s.k. *remittences*) och utländska direktinvesteringar (FDI) 2020.⁵⁴ Gränserna inom den Östafrikanska gemenskapen är stängda för tusentals småskaliga handlare, många av dessa kvinnor, som inte längre kan säkra sin inkomst genom daglig varuhandel över gränserna.^{55,56} Restriktionerna och den minskande efterfrågan har slagit hårt mot små- och medelstora företag, som utgör majoriteten av Rwandas privatsektor och som i hög grad står för många människors sysselsättning. Arbetslösheten är fortsatt högre bland kvinnor än män, vilket bedöms bero på strukturella skillnader mellan vilka sektorer män och kvinnor är sysselsatta i samt olika ansvar i hushållet.

Konsumtionen beräknas ha minskat kraftigt jämfört med före pandemin och det är de fattigaste som har sysselsättning utanför jordbruket som drabbats hårdast. Effekterna förväntas bli mer långvariga på landsbygden då återhämtningen beräknas gå fortare i städerna.

Portfölj

Portföljen bedöms vara delvis relevant. Under året godkändes ett flertal justeringar och omfördelning av medel inom insatser för att prioritera covid-19-respons, samt anpassa verksamheten till rådande omständigheter.

Access to Finance har trots omständigheterna kunnat fortsätta sitt arbete med att stimulera utvecklingen av den rwandiska finanssektorn samt bidra till en ökad tillgång till finansiella tjänster bland fattiga hushåll, kvinnor och ungdomar. Under första halvåret 2020 har 382 336 personer fått tillgång till finansiella tjänster, varav 35 procent är kvinnor, och genom samarbetet med lokala banker och mikrofinansinstitutioner har över 2 miljoner USD mobiliserats i form av krediter till jordbrukssektorn. Mycket analytiskt arbete har gjorts inom insatsen för att förstå och kartlägga konsekvenser av covid-19 och dess restriktioner för SMEs, mikrofinansinstitutioner och banksektor. En så kallad SME Clinic lanserades under våren tillsammans med Rwandas Näringslivsorganisation för att stödja små- och medelstora företag med information, rådgivning och kapacitetsuppbyggnad för att navigera den nya verkligheten. Plattformen uppskattas ha nått så mycket som 900 000 personer genom sociala medier på bara två månader. Arbetet med att digitalisera Rwandas sociala trygghetssystem har fortsatt och Rwandas Försäkringskassa har fått stöd för att vidareutveckla och testa ett digitalt system för ärendehantering som även kommer möjliggöra för betalningar via mobila banktjänster.⁵⁷ I slutet av 2020 beslutades om fortsatt stöd för perioden 2021-2025.

Ett nytt stöd inom gränsöverskridande handel med fokus på kvinnors och unga personers småskaliga handel beslutades under året i samfinansiering med den bilaterala strategin för DRC vilket bedöms kunna bidra till synergier och effektivitetsvinster.

⁵³ Ministry of Finance and Economic Planning, Briefing Development Partners Coordination Group, May 2020

⁵⁴ IMF Country Report No. 21/1. 2021 s. 12.

⁵⁵ Monitoring small-scale cross-border trade in Africa: Issues, Approaches and Lessons. 2020. S 8 och 11.

⁵⁶ [COVID-19 Impacts Cross Border Traders in East Africa - Global Integrity Anti-Corruption Evidence](#), 2021-02-12.

⁵⁷ AFR Quarterly Report Q1 Q2 2020, July 2020. UM2015/10366/KIGA

COREs verksamhet har särskilt påverkats av de utdragna restriktionerna i västra Rwanda, där insatsen genomförs. En omfattande omfördelning av medel godkändes och närmare 7 000 små företag har fått drygt 400 konor var för att kunna driva sina företag vidare och stödja sina familjer under nedstängning av samhället. För att minska risken för smittspridning har CORE har också bidragit till att det nu finns ställen att tvätta händerna på i anslutning marknadsplatser, vilka besöks av ca 40 000 personer per dag. COREs arbete med spar- och långrupper har fortsatt under anpassade former och 5,5 miljoner sek har mobiliserats i form av lån från lokala mikrofinansinstitutioner. Även aktiviteter såsom jämställdhetsdialoger och konfliktförebyggande möten kopplat till gränsöverskridande handel mellan landsgränser genomfördes har genomförts om än i något mindre skala på grund av covid-19.⁵⁸

En omfattande extern slututvärdering av det nationella sysselsättningsprogrammet (NEP) har genomförts i nära samarbete med rwandiska regeringen, med fokus på uppnådda resultat, lärande och rekommendationer för genomförandet av Rwandas nya sysselsättningsprogram. Utvärderingen visar på ett antal tillkortakommanden men även vissa styrkor med programmets upplägg och genomförande, vilka kommer att vägas in vid ett eventuellt nytt stöd.⁵⁹ Avtalet mellan Sverige och ILO avseende stöd till projektet Promoting Decent Work in Rwanda's Informal Economy avslutades under 2020 då projektgenomförandet och resultatuppfyllelsen bedömdes varit otillfredsställande och sannolikheten att uppnå insatsmålen låg.

4.2 Implikationer

I enlighet med ovan fortsätter operationaliseringsprocessen under 2021. Planerade fattigdoms- och konfliktanalyser är centralt i detta arbete, och behov av att göra nya strategiska vägval eller justera förändringsteorin kan komma att bli aktuellt, också i relation till hur covid-pandemin utvecklar sig i Rwanda och omfattningen av de restriktioner som kan komma att följa samt vilka effekter dessa får på samhället.

Sida behöver konstant anpassa sig till vågor av smittspridning och snabbt förändrade restriktioner. Detta innebär även ett behov av hårda prioriteringar, förenkling och sekvensering av planerade uppdrag. Att aktivt värna en god arbetsmiljö är av största vikt; då arbetet på ambassaden är svårare att genomföra på grund av restriktioner och distansarbete, är det centralt att måna om en rimlig arbetsbörda, aktivt planera och prioritera i arbetet. I relation till arbetsmiljö, och arbetet med operationaliseringen, kan nämnas att detta påverkats av stor personalrotation och minskning av personalstyrkan under det gångna året. Viktig är därför den personalförstärkning som Sida kommer att få under året.

Planeringen görs för närvarande i tremånaders-intervaller, och i nuläget bedöms följande nedprioriteringar vara nödvändiga: satsningar på synergier och perspektiven som kräver resurser över stödområdesgränserna görs enbart i insatser där synergieffekterna är särskilt tydliga; uppdatering av konfliktanalys skjuts upp från vår- till hösttermin; beredning av ny mekanism för civilsamhället skjuts upp till 2022; tvärgående revision av vidareförmedlade medel skjuts, liksom eventuellt risk- och väsentlighetsanalysen, till 2022.

⁵⁸ PLANit 51160125. CORE Annual report 2019-2020, november 2020, s 6-7, 20-21, e-post WV 2021-02-11.

⁵⁹ Evaluation of the National Employment Program of Rwanda, 2019. P 9.

All data in report is per December 31, 2020. It is an annex to the Strategy Report submitted to the Ministry of Foreign Affairs.

Average Annual Strategy Amount 2020: 250 000 KSEK

Total Strategy Outcome 2020: 149 944 KSEK

Table 1. Financial Overview 2020 per Area of Support/Objective in Strategy			
Strategi	Stödområde	Mål	Utbetalat 2020
Strategy	Areas of Support	Objective	Outcome 2020 (KSEK)
Rwanda 2020-2024	Total		149 944
	Not allocated to area of support	Not allocated to result	20 460
		Total	20 460
	Human rights, democracy, the rule of law and gender equality	Greater opportunities for poor and marginalised groups, and for defenders and agents of democracy, to participate in and influence processes that promote democracy and human rights, including conflict prevention.	44 736
		Greater gender equality, including increased access to and respect for sexual and reproductive health and rights.	10 811
		Increased democratic accountability of public institutions and authorities to rights holders, greater adherence to the rule of law, and more actors delivering independent and effective scrutiny.	7 502
		Total	63 049
	Environmentally sustainable development	Improved conditions for the efficient and sustainable use of natural resources, increased climate change adaptation, and the conservation and rehabilitation of ecosystems and biodiversity.	16 856
		Total	16 856
	Inclusive economic development	Inclusive economic development, improved conditions for and increased access to productive employment and decent work, corporate social responsibility, and free and fair trade, including in rural areas.	49 580
		Total	49 580

Table 2. Total Strategy Amount and Disbursed Amount During the Strategy Period (KSEK)

Strategy is in its 1st year with total duration of 5 years.

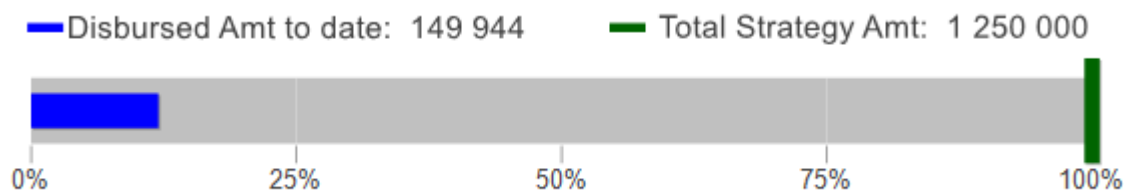
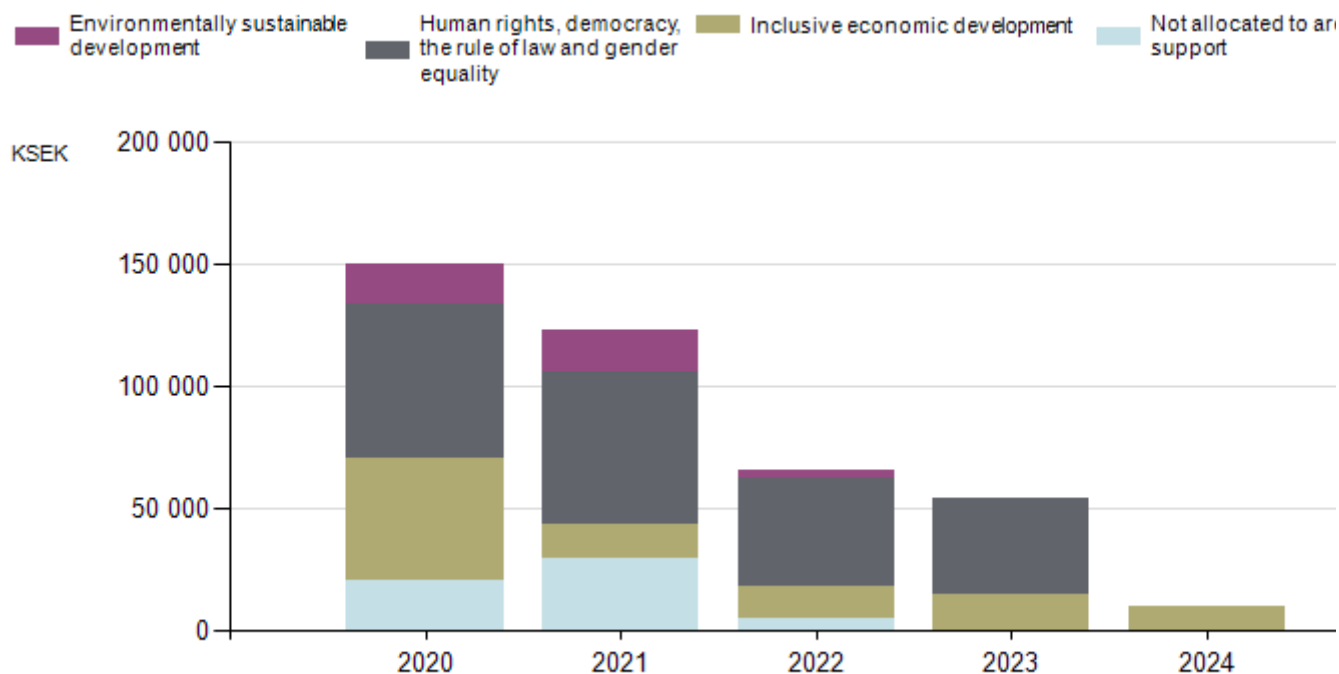

Table 3. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

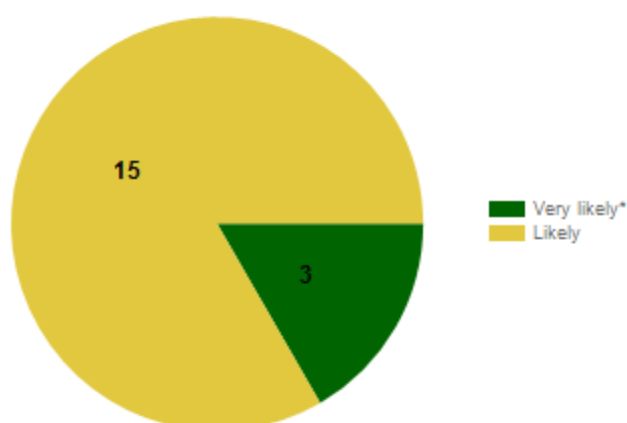
Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

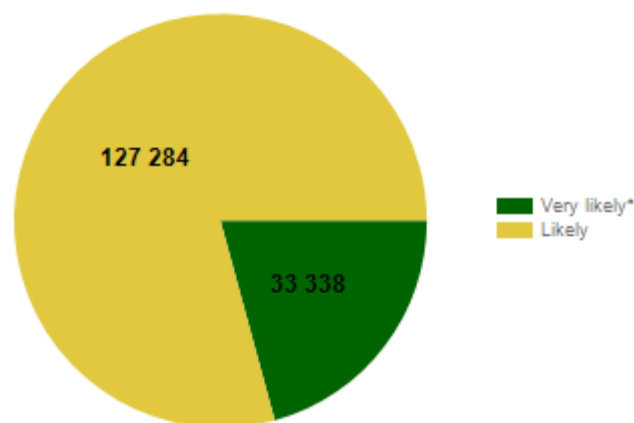
The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance* (CoP) in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (KSEK)

* Agreements newer than one year are assessed as "very likely" by default.

** Assessments made in Trac 6 have not been migrated since some questions in Trac 7.0 are new and have no equivalent in earlier versions of Trac. Therefore, the assessments made in Trac 6 are grey.

¹ Assessment "Not appraisable" is justified in cases when:

- There is not enough data to make an assessment (eg in difficult environments or late reports)
- The context of the contribution has changed significantly (eg natural disaster, coup d'état, extensive staff change of partner, corruption claim or similar.)
- The contribution itself has changed significantly (eg, the goal, scope, or timeframe of the contribution has been changed)

Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

	Anslagspost	Utfall 2020 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
ID03 Partner country ENG	Appropriation	Outcome 2020 (KSEK)	Agreed frame of Outstanding commitments (KSEK)
Rwanda	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	7 325	0
	106 Afrika (7 1:1.9)	149 944	259 157
	113 Kapacitetsutveckling och Agenda 2030 (7 1:1.28)	1 431	0
	114 Forskningssamarbete (7 1:1.32)	30 475	240 053
	Total	189 175	499 210

The first three digits is a Sida-internal code. The numbers in brackets after the title is the appropriation number in the Swedish state budget, for example (7 1:1.6) is expenditure area 7, appropriation area 1:1, appropriation 6 = Asia. Appropriations 30, 31 and 33 are managed by the MFA and administered by Sida.